

часто и достаточно часто чувствуют себя 100% молодежи и 50% взрослых. И, напротив, упадок духа, печаль 10% молодежи чувствуют иногда, 70% - редко. Среди взрослых указанные состояния 40% переживают часто, 30% - иногда, 10% - редко.

И, как интегральный показатель – вопрос о переживании ощущения счастья. Среди молодежи эти показатели распределились так – 10% переживают его все время, 60% - большую часть времени, 30% - часто. У взрослых показатели были следующие: 20% - часто, 30% - иногда, 40% - редко, 10% - ни разу. Все эти цифры - не просто любопытные показатели возрастных психологических изменений, но и важный (если не первоочередной) фактор в этиологии заболеваний пожилых людей, который надо гораздо активнее (нежели сегодня) изучать и подробно разъяснять будущим врачам в курсе психологии.

Секція 3. Типи студентів, їх цінності та мотивація

ТИПОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ СТУДЕНТІВ

Синашенко О.В., Жиленко Т.І., аспіранти СумДУ

Суб'єктом освітньої діяльності у ВНЗ є студент. Тому для виявлення психолого – педагогічних умов реалізації процесу формування професійної ідентичності необхідно враховувати вплив вікових та психологічних особливостей особистості студента. Всілякі обмеження породжують різного роду протиріччя, які можуть виступати як стимулом, так і перешкодою для становлення професіонала, що потребує обґрунтування та розробки емпіричних критеріїв професійної ідентичності студентів в процесі навчання у ВНЗ. Типовою стратегією в студентському середовищі, як і в суспільстві загалом, стає «стратегія виживання», орієнтація на вирішення нагальних потреб існування. Багато студентів вимушені поєднувати професійне навчання з пошуком засобів для існування та оплати самого навчання. Нерідко сфера їхньої трудової діяльності дуже віддалена від майбутнього фаху, який опановується.

До характеристик, які визначають соціально-психологічний портрет сучасного студента належать:

1. Ті, з якими студент прийшов до ВНЗ, - їх лише можна приймати до уваги. (Рівень підготовки, система цінностей, ставлення до навчання, поінформованість про вузівські реалії, уявлення про професійне майбутнє та інше.)

2. Ті, які з'являються у процесі навчання, - ними можна керувати. Організація навчального процесу у вищій школі, рівень викладання, тип взаємин викладача зі студентами та інші чинники, які проявляються в процесі навчання та якими можна управляти.

До вузів приходять зовсім різні люди з різними бажаннями і з різними стартовими умовами. У цьому відношенні досить цікавий аналіз студентської молоді у зв'язку з обраною ними професією. За рівнем професійної спрямованості М.І.Дьяченко, Л.А. Кандибов розглядають таку типологію студентів:

Перший тип – студенти з позитивною професійною спрямованістю, яка зберігається протягом усього періоду навчання. Вона обумовлена чітким уявленням про майбутню професію.

Другий тип – студенти, які остаточно ще не визначилися у своєму ставленні до професії. Здебільшого вибір фаху не має чітко вираженої професійної мотивації.

Третій тип – студенти з негативним ставленням до професії. Мотивація вибору обумовлена переважно загальнонавчальними в суспільстві цінностями вищої школи.

По відношенню до навчання дослідники виділяють п'ять груп студентів: 1) студенти, які прагнуть оволодіти знаннями, методами самостійної роботи, набути професійних вмінь і навичок, шукають засоби раціоналізації учбової діяльності; 2) студенти, які прагнуть набути знань з усіх сфер навчальної діяльності. Основний принцип їх діяльності – краще всього потрошку; 3) студенти, які виявляють зацікавленість лише до своєї професії. Отримання знань і вся їх діяльність обмежується вузькопрофесійними межами; 4) студенти, які непогано навчаються, але до навчального процесу відносяться вибірково, виявляють інтерес лише до тих предметів, які їм подобаються; 5) “ледарі” - до вузу вони прийшли за

настановою батьків або “за компанію” з товаришами, або для того, щоб не йти на працю і не потрапити в армію.

Не можна вважати правильною настанову окремих викладачів щодо студентів: «Вони нічого не хочуть, вони нічого не знають». Неправда – хочуть, але не того, що, на думку викладачів, повинні хотіти. Знають, але не те, що вони повинні, знову ж таки, на думку викладачів, знати. В той же час і викладачів можна поділити за категоріями: «вічний студент»; «колишній моряки»; група викладачів, які відбувають години, дозволяють студентам все робити, якби тільки їм не заважали. Самі студенти хотіли б бачити у викладачі знавця свого предмету і відповідної області науки, чесного, добropорядного, справедливого, гарного психолога, який зміг би зрозуміти їхні проблеми. До того ж молодшокурсники на перше місце ставлять саме уміння зрозуміти студента, в той час як старшокурсники більш за все цінують компетентність.

Виходячи з приведеної градації викладачі і студентів бачать різними. Дослідження, проведені у Сумському державному університеті, дозволяють накреслити портрет бажаного і реального студента очима викладачів.

Таблиця 1. Бажані та реальні риси студента з погляду викладачів

Якість студента	Ідеальний студент, %	Реальний студент, %
Ерудований, розумний	71	33
Уважний	12,5	0
Допитливий	50	0
Працелюбний	37,5	3
Дисциплінований	12,5	0
Самостійний	29	17
Творчий	17	13
Комунікабельний	25	77
Активний	33	46,5
Відповідальний, свідомий	17	9
Шанобливий	42	0
Культурний, вихований	71	12
Невихований	0	27
Безвідповідальний	0	71
Ледар	0	63
Неуважний	0	37
Спортивний	3	15

Результати проведеного дослідження вказують на те, що основний акцент в характеристиці сучасного студента викладачі роблять на мотивації до навчання та загальній культурі.

Поряд з цим цікаво навести думку студентів відносно самих себе. В залежності від вікових особливостей молодь по-різному виражає мотивацію до навчання, або взагалі вважає його марним гаянням часу. Так наймолодші респонденти опитування (майбутні абітурієнти та першокурсники), в більшості своїй, наголошують на сенсі навчання. Вже зараз вони замислюються, яка інформація може стати корисною, вони або чітко визначились, чого хочуть, або знаходяться в активному пошуку свого «я» в суспільстві. На третьому курсі думка студентів починає змінюватися в бік зниження мотивації та бажання до навчання, вони ще не впевнені у своїй професійній орієнтації. Четвертокурсники вказують на те, що лише тепер замислюються і з'ясовують, який багаж знань найнеобхідніший, і чому треба приділити особливу увагу. Майбутні випускники в більшості своїй втратили мотивацію до навчання, бо не бачать перспективи застосування набутих знань на професійному поприщі.

Рисунок 1. Мотивація до навчання в залежності від віку

Цікаво привести фразу одного з опитуваних студентів: «кожний з нас може і добре вчитись і бути вихованим, але чогось нам не вистачає...». Отже при роботі зі студентами потрібно враховувати закономірності та психологічні механізми особистісного їх розвитку, які зумовлені як своєрідністю

соціальної ситуації розвитку студентства, так і основними психологічними особливостями юнацького віку. Викладачеві потрібно безумовно «приймати» кожну особистість студента в її неповторному вияві та визнавати за ним право власного вибору.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТІВ

Ніконець А., Міненко Ю., магістранти СумДУ

Метою нашого дослідження був аналіз ієрархії цінностей студентів у період навчання у СумДУ. Ціннісні орієнтації, будучи одним із центральних особистісних утворень, виражають свідоме відношення людини до соціальної дійсності й у цій своїй якості визначають широку мотивацію її поведінки й впливають на всі сторони його діяльності. Таким чином, розвиток ціннісних орієнтацій тісно пов'язаний з розвитком спрямованості особистості. Відповідно до прийнятих в психології понять природи й особливостей функціонування ціннісних орієнтацій особистості, цінності, що становлять їхню структуру й зміст, розділяються на дві основні групи (М. Рокич) з погляду цілей і завдань, яким відповідає та або інша цінність. Першу групу становлять цінності-цілі (термінальні цінності), другу – цінності-засоби (інструментальні). Найважливішими є термінальні цінності - це основні цілі людини, вони відбивають довгострокову життєву перспективу. Термінальні цінності як би визначають сенс життя людини, указують що для нього особливо важливо, і співвідносяться з т.зв. змістоформуючими мотивами за О.Н. Леонтьєвим.

Ціннісні орієнтації особистості мають складну ієрархічну структуру. Так, автори відомої диспозиційної концепції регуляції соціального поведіння В.А. Отрут, Д.Н. Узнадзе виділили наступні рівні диспозиції: 1) елементарні фіксовані установки (виникають на основі вітальних потреб); 2) аттитюди (формується на основі потреби людини в спілкуванні, що здійснюється в малій групі); 3) суспільно - спрямований інтерес особистості щодо конкретної сфери активності; 4) ціннісні орієнтації особистості, які реалізують поведінку особистості. Як діагностичний інструмент